

**O‘ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

**GULISTON
DAVLAT
PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

**O‘ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA
MAKTAB TA’LIMI
VAZIRLIGI**

JAMIYAT BARQARORLIGINI TA’MINLASHDA KADRLAR SALOHIYATINI YUKSALTIRISHNING IJTIMOIIY- FALSAFIY MUAMMOLARI

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani

MATERIALLARI TO‘PLAMI

7-8-may 2026-yil

UO'K 316.4:005.96:1(08)

BBK 60.5ya43

G 58

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari [Matn] / muharrirlar J.X.Karshibayev, G.K.Masharipova, N.A.Saidkulov. – Toshkent: “Existentium-print” nashriyoti, 2026. – 792 b.

Respublika ilmiy-amaliy anjumani O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2026-yil 16-yanvardagi 11-son buyrug'iga asosan o'tkazildi.

Anjuman materiallari to'plamidagi maqola va tezislar sohaga doir ilmiy izlanishlar olib borayotgan professor-o'qituvchilar, ilmiy xodim-izlanuvchilar, magistrantlar hamda talabalar uchun mo'ljallangan.

Mazkur to'plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlar sanasining to'g'riligiga hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

Mas'ul muharrirlar:

J.X.Karshibayev, b.f.d, professor.

G.K.Masharipova, f.f.d, professor.

N.A.Saidkulov, s.f.b.f.d (PhD), dotsent.

Taqrizchilar:

A.I.Saitkasimov, f.f.d. professor.

R.J.Mahmudov, f.f.n, professor.

M.T.Musayev, s.f.d, professor.

A.A.Asatulloev, f.f.d. professor v.b.

.

Tahririyat hay'ati:

A.Mansurov, N.Saidkulov, Y.Karimov, X.Yarbayev, O.Yusupaliyev, Sh.Isaxova, D.Xolnazarova, N.Tursinkulov, A.Asatulloev, B.Rixsiboyev, O.To'raboyev, U.O'rinboyev, Sh.Ashuroxunova, Sh.Yo'ldoshev, E.Mazamkulov, M.Abdusalomova.

ISBN 978-9910-5107-8-6

© “Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari, 2026

© “Existentium-print” nashriyoti, 2026

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida jamiyat taraqqiyoti va barqarorligini ta'minlash masalasi har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Dunyo miqyosida kechayotgan keskin ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlar davlatlar oldiga yangi vazifalarni qo'ymoqda. Xususan, inson kapitalini rivojlantirish, malakali va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash, ularning salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish jamiyat barqarorligining muhim omiliga aylanmoqda. Zamonaviy sharoitda har qanday davlatning rivojlanish darajasi, avvalo, undagi inson kapitalining sifati va samaradorligi bilan belgilanadi.

Kadrlar salohiyati jamiyatning iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Malakali, bilimli va yuksak ma'naviyatli kadrlar jamiyatda innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi, ijtimoiy muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi hamda davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, kadrlar salohiyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik, boshqaruvdagi samarasizlik kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu esa jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirish masalasi faqat iqtisodiy yoki tashkiliy muammo bo'lib qolmay, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmun kasb etadi. Chunki bu jarayon insonning bilim, tafakkur, qadriyatlar va ma'naviy dunyosining rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Kadrlar tayyorlash tizimida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Shuningdek, kadrlar salohiyatini yuksaltirish jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Bu esa nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy adolat, barqarorlik va farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Guliston davlat pedagogika institutida o'tkazilayotgan "Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirishning ijtimoiy-falsafiy muammolari" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman mazkur yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarni muhokama qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini ishlab chiqish uchun muhim ilmiy maydon hisoblanadi. Ushbu anjuman doirasida kadrlar salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari, inson kapitalini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, ta'lim tizimini takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish kabi masalalar keng qamrovda tahlil etiladi.

Mazkur anjuman materiallari jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirishning dolzarb muammolarini chuqur o'rganish, ilg'or tajribalarni umumlashtirish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu jihatdan, mazkur ilmiy-amaliy anjuman mamlakatimizda inson kapitalini rivojlantirish, jamiyatning barqaror va izchil taraqqiyotini ta'minlash yo'lida muhim ahamiyat kasb etadi.

Guliston davlat pedagogika instituti
rektori J.X.KARSHIBAYEV

JAMIYATDA BEGONALASHUVNING OLDINI OLISHDA TARIXIY TAFAKKURNING AHAMIYATI

Karimov Yo'ldosh

GulDPI katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Tobora globallashib borayotgan va tez o'zgarib borayotgan dunyoda ijtimoiy begonalashuv shaxslar va jamoalarga ta'sir qiluvchi jiddiy muammo sifatida paydo bo'ldi. Ushbu maqolada tarixiy tafakkurning begonalashuvni yumshatishda muhim intellektual vosita sifatidagi roli ko'rib chiqiladi. O'ziga xoslik, uzluksizlik va jamoaviy xotirani chuqurroq tushunishni rivojlantirish orqali tarixiy tafakkur shaxslarga o'z jamiyati va madaniyati bilan bog'liqlikni his qilish imkonini beradi. Tadqiqotda tarixiy ongning ta'lim va jamoatchilik muhokamasiga integratsiya qilish ijtimoiy birdamlikni mustahkamlashi va izolyatsiya tuyg'ularini kamaytirishi mumkinligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: tarixiy tafakkur, ijtimoiy begonalashuv, o'ziga xoslik, jamoaviy xotira, ijtimoiy birdamlik

Ijtimoiy begonalashuv shaxslarning o'z jamiyati, madaniyati yoki hatto o'zidan uzilganligini his qilish holatini anglatadi. Bu hodisa modernizatsiya, texnologik taraqqiyot va madaniy gomogenizatsiya tufayli yanada ko'proq ko'rinib qoldi. "Begonalashuv vujudga kelishiga ko'plab omillar sabab bo'lmoqda ulardan ayrimlari quyidagilar: ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, madaniy merosning qashshoqlashuvi, qadriyatlarning qadrsizlanishi. Insonda bu muammoning sababi sifatida boshqa kishilar bilan muloqotga kirisha olishda ko'plab to'siqlarga uchrashi, o'zini jamiyatning bir a'zosi sifatida his qila olmaslik. Ijtimoiy hayotda aksariyat holatlarda kuzatiladigan jihat xudbinlik, manfaatparastlikning ortishi natijasida kishilarda jamiyatga nisbatan daxldorlik tuyg'usining sustlashuvi sezilarli darajada oshib ma'lum bir muammolarni keltirib chiqarmoqda"¹. "Zamonaviy jamiyatda insonning o'z-o'zidan begonalashishining asosiy manbai bu «tiriklar ustidan hokimiyat» sifatida yoki iste'mol kushisi sifatida yoki belgining mafkuraviy kuchi sifatida mavjud bo'lgan hamma narsani qamrab oluvchi kuchdir"². Begonalashuv jarayonini "... bugun yuksak iqtisodiy taraqqiyotga erishgan, o'z ma'naviyatini ko'z-ko'z qilayotgan, uni ommalashtirishga mablag'ini ayamayotgan mamlakatlarda insonlarning o'zaro begonalashuvida, ota-ona, oila, farzand, millat qadriyatlarining so'nib borayotganligida, bir jinsli nikohning qonuniylashtirilayotganida, jinsni o'zgartirish kabi o'ta noinsoniy munosabatlarda – bir so'z bilan aytganda, insoniyat o'z aql-idrokining ma'naviy qurboniga aylanayotganida ko'rish mumkin"³

Shuningdek, behalovatlik sabablarini o'rgangan olimlar ta'kidlaganidek, "Gap faqat smartfonlar va ijtimoiy tarmoqlarda emas, balki bolalikning olamshumul va misli ko'rilmagan tarzda o'zgarganida ham"⁴. Bu muammoning samarali, ammo ko'pincha e'tibordan chetda qoladigan yechimlaridan biri tarixiy tafakkurni rivojlantirishdir. Tarixiy tafakkur o'tmishdagi voqealarni tanqidiy tahlil qilishni, sabab-oqibat munosabatlarini tushunishni va ko'p nuqtai nazarlarni talqin qilishni o'z ichiga oladi. Bu shunchaki sanalar va faktlarni yodlash emas, balki vaqt o'tishi bilan inson tajribasini tushunish usulidir.

Tarixiy tafakkur bir nechta asosiy komponentlarni o'z ichiga oladi: xronologik mulohaza yuritish, kontekstualizatsiya, manbalarni tahlil qilish va talqin qilish. Bu ko'nikmalar shaxslarga o'tmishni mazmunli tarzda o'rganish va uni hozirgi voqelik bilan bog'lash imkonini beradi.

¹ Abduraxmonov Z. Begonalashuv muammosi - jamiyatning inqirozi. // Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. 3(12), Dec., 2023. 132-137b.

² X.Akramov, R.Raximov Begonalashuv va tanazzul sotsiologik muammo sifatida// O'zbekiston til va madaniyat. Amaliy filologiya masalalari. 2024 / (5) 65-71 bet.

³ Otamurodov S. Globallashuv va milliy-ma'naviy xavfsizlik. Toshkent. O'zbekiston, 2013. –B.115.

⁴ Jonathan Haidt Behalovat avlod. Toshkent.Farangeyt press. -2025. B.17.

Jamiyatlarning qanday rivojlanganini tushunish orqali shaxslar o'zlarining madaniy ildizlari va ijtimoiy tuzilmalari haqida tushunchaga ega bo'ladilar.

Bundan tashqari, tarixiy tafakkur odamlarni turli nuqtai nazar va tajribalarni ko'rib chiqishga undash orqali hamdardlikni rivojlantiradi. Bu shaxslarga xilma-xillikni tushunishga yordam beradi va ko'pincha begonalashuv manbai bo'lgan noto'g'ri qarashlarni kamaytiradi.

Begonalashuv turli shakllarda namoyon bo'lishi mumkin - ijtimoiy izolyatsiya, madaniy uzilish va o'ziga xoslikni yo'qotish. Zamonaviy jamiyatlarda, ayniqsa yoshlar orasida, turmush tarzidagi tez o'zgarishlar, migratsiya va raqamli aloqa an'anaviy ijtimoiy aloqalarni zaiflashtirdi. Natijada, shaxslar o'z merosi va jamoat qadriyatlaridan ajralib qolgandek his qilishlari mumkin. O'tmishini aniq tushunmasdan, shaxslar hozirgi zamonda o'z o'rnini topisda qiynalishi mumkin, bu esa ijtimoiy parchalanish xavfini oshiradi.

"Agar inson o'z tanilmasi [identifikatsiyasi]ni anglamasa, o'zini boshqalardan chetga oladi. Insonning o'zi, shuningdek, boshqalar ham toqat qilishi qiyin bo'lgan marginal holat paydo bo'ladi. Marginal holatda bo'lgan inson juda beqaror [lobil] bo'lib, osongina befarq yoki tajovuzkor bo'lib qolishi, shuningdek, turli surrogatlar va nomaqbul xulq-atvorli nusxalarning qurboni bo'lishi mumkin"¹. Tarixiy tafakkur o'tmish va hozirgi zamon o'rtasidagi ko'prik vazifasini bajaradi. Shaxslar o'z tarixini o'rganish orqali o'ziga xoslik va uzluksizlik hissini rivojlantiradilar. Bu bog'liqlik mansublikni rivojlantiradi va yolg'izlik hissini kamaytiradi.

Insonda shaxsiyat va uning xususiyatlarini kuchaytirish muhim bo'lib, bunda tarixiy ildizlarni tushunish shaxslarga barqaror shaxsni shakllantirishga yordam beradi. Bu ularga o'zlarini kengroq hikoyaning bir qismi sifatida ko'rish imkonini beradi. Xalqimizda azaldan ijtimoiy hamjihatlik turmush tarzimiz va munosabatlarimizning negizini tashkil qilgan. Umumiy tarixiy bilim jamiyat a'zolari o'rtasida umumiy zamin yaratadi. Bu umumiy tushunish birlik va o'zaro hurmatni mustahkamlaydi.

Insonda tanqidiy va analitik tafakkurni shakllantirish orqali, tarix haqida fikrlash shaxslarga ma'lumotni shubha ostiga qo'yishni va ijtimoiy o'zgarishlarni tahlil qilishni o'rgatadi. Bu xabardorlik ularga o'ziga bo'lgan ishonchini yo'qotmasdan zamonaviy qiyinchiliklarga moslashishga yordam beradi.

Turli tarixiy tajribalarni o'rganish orqali shaxslar xilma-xillikni qadrlashni va boshqalarga nisbatan bag'rikenglikni rivojlantirishni o'rganadilar.

Tarixiy tafakkurni begonalashuvga qarshi vosita sifatida samarali ishlatish uchun uni ta'lim tizimlari va jamoat hayotiga integratsiya qilish kerak. Maktablar tarixni yodlash o'rniga analitik va talqin qiluvchi fan sifatida o'qitishga e'tibor qaratishlari kerak. Munozaralar, munozaralar va loyiha asosida o'rganishni rag'batlantirish tarixni yanada qiziqarli va dolzarb qilishi mumkin.

Bundan tashqari, muzeylar, madaniyat markazlari va ommaviy axborot vositalari kabi davlat muassasalari tarixiy xabardorlikni oshirishi kerak. Jamiyatga asoslangan tarixiy loyihalar ham mahalliy o'ziga xoslik va ishtirokni kuchaytirishi mumkin.

Tarixiy tafakkur ijtimoiy begonalashuv muammosini hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Shaxslarni o'z o'tmishi bilan bog'lash orqali u o'ziga xoslik, mansublik va ijtimoiy birdamlikni rivojlantiradi. Tez o'zgarishlar ko'pincha uzilishlarga olib keladigan dunyoda tarixiy xabardorlik barqarorlik va ma'no beradi. Shuning uchun, tarixiy tafakkurni rivojlantirish nafaqat akademik zarurat, balki yanada birlashgan va bardoshli jamiyat qurish uchun ijtimoiy zarurat hamdir.

¹ Yulo Vooglayd Vatandoshlik dasturi. Toshkent, 2023. B. 140-141.

132.	Asranbayeva Munajatxon Xalimjanovna. PROFESSOR-O'QITUVCHILARNING SHAXSIY VA PROFESSIONAL BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING PSIXOPEDAGOGIK ASOSLARI.....	351
133.	Temirova Nilufar Erkinovna. IJTIMOY YOLG'IZLIK VA BEGONALASHUV KADRLAR SALOHİYATIGA FALSAFIY-ONTOLOGIK TAHLIL.....	355
134.	J.G'.Inayatov. IJTIMOY- SIYOSIY JARAYONLARNING RIVOJLANISHIDA FOTOGRAFIK MANBALARNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	359
135.	Turayev Abrar Saloxiddinovich. "AQL MARKAZLAR"NING DAVLATLAR TASHQI SIYOSATIGA TA'SIR KO'RSATISHI (AQSH MISOLIDA).....	362
136.	Temirova Nilufar Erkinovna. IJTIMOY YOLG'IZLIK FENOMENINING FALSAFIY-ANTROPOLOGIK TAHLILI VA JAMIYAT BARQARORLIGIGA TA'SIRI.....	366
137.	B. B. Ibraximov. QO'QON XONLIGI AHOLISI.....	370
138.	Paluaniyazov Bayram Yesemuratovich. MARKAZIY OSIYODA XAVFSIZLIK VA BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YANGI O'ZBEKISTON TASHABBUSI.....	371
139.	Amanov G. A., Oltiyeva Charos Rifat qizi. MA'NAVIY MAKON VA INSON TAFAKKURINING O'ZARO MUTANOSIBLIGI.....	374
140.	Mahmudova Feruza Nematovna. JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MEDIATSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	376
141.	Ahmedova Vasila Ummatqul qizi, Shermatov Jasurbek Abdukarim o'g'li, Ahmadqulov Saidjon Rauf o'g'li. YANGI O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING FALSAFIY JIHATLARI:STRATEGIK VA ONTOLOGIK TAHLIL.....	380
142.	Jonibekov Shuxrat Djanibekovich. BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARNING DARS JARAYONIDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH...	382
143.	Amanov G. A., Abdusaidova Dilnoza Abdumajid qizi. YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA MA'NAVIY MAKONNI SHAKLLANTIRISHNING MA'NAVIY VA AXLOQIY MASALALARI.....	385
144.	Karimov Yo'ldosh. JAMIYATDA BEGONALASHUVNING OLDINI OLISHDA TARIXIY TAFAKKURNING AHAMIYATI.....	388
145.	Jonibekov Shuxrat Djanibekovich. BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARNING DARS JARAYONIDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH...	390
146.	Xalimov Zafar Xatamovich. AMIR TEMUR DAVLATCHILIGINING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOTIDA MANSABDOR SHAXSLARNI TANLASH MEZONLARI: "TEMUR TUZUKLARI" ASOSIDA TAHLIL.....	392
147.	Vaxobov Ulug'bek Bahodir o'g'li. INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA YOSHLARNING MA'NAVIY-AXLOQIY QIYOFASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	395
148.	Toshev Olmos Nuriddinovich. IJTIMOY KONFLIKTLAR: MAZMUNI, SABABLARI VA JAMIYATGA TA'SIRI.....	398
149.	Salaeva Laylo Shavkatovna. "O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI – MA'NAVIY-MAFKURAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING MUHIM OMILI SIFATIDA.....	400
150.	Sobirova Gulchehra Ulug'bek qizi. OLIGOFREN BOLALARNI DIFFERENSIAL YONDASHGAN HOLDA KORREKSION O'QITISH VA TARBIYALASHHNING DOLZARB MASALALARI.....	403
151.	E.G.Tojiyeva, D.Xolnazarova. MAMLAKATIMIZDA IJTIMOY-SIYOSIY VA	408

JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KADRLAR SALOHIYATINI YUKSALTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY MUAMMOLARI

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani

MATERIALLARI TO'PLAMI

7-8-may 2026-yil

Ma'sul muharrir: G.Turdiqulova
Sahifalovchi-dizayner: A.Ergashov

“Existentium-print” nashriyoti

Nashriyot tasdiqnoma raqami № 2758943. 13.03.2025 y.

Bosishga ruxsat etildi: 6.05.2026. “Cambria” garniturasida.

Qog'oz bichimi: 60×90 1/16 Adadi 50 nusxa.

Toshkent shahri, Yashnobod tumani, Xosiyatli mahallasi, Izzat ko'chasi, 58/8-uy.

“EXISTENTIUM-PRINT” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Manzil: Toshkent shahri, Yashnobod tumani, Xosiyatli mahallasi, Izzat ko'chasi,
58/8/12-uy